

Bemærkninger.

Ændringen er af redaktionel karakter.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Ændringsforslaget af *handelsministeren* (se sp. 3090) vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Ved anden behandling af lovforslaget bad hr. Sigsgaard om oplysninger om sammensætningen af det råd, der ifølge den gældende lovs § 9 er vejledende over for handelsministeren om disse spørgsmål.

Jeg skal oplyse, at rådet for øjeblikket er sammensat med repræsentanter fra Danmarks Rederiforening, ministeriet for offentlige arbejder vedrørende statshavnene og endvidere Sammenslutningen af danske Havne, Københavns havnevesen, Århus og Ålborg havnevesen, Foreningen af Jernskibs- og Maskinbyggerier i Danmark, Den nordiske Olieskadekomité, Danmarks Skibsførerforening, Maskinmestrenes Forening og Oliebranchens Fællesrepræsentation.

Jeg skal yderligere oplyse, at det i betragtning af den ændring af loven, der nu finder sted, er min hensigt i nogen grad at reorganisere dette råd. På det direkte spørgsmål, der ligeledes blev stillet af hr. Sigsgaard, om jeg anså det for hensigtsmæssigt, at forskningen blev repræsenteret med en marinbiolog, skal jeg udtale, at jeg anser dette for at være hensigtsmæssigt og vil træffe foranstaltninger til, at det bliver gjort.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 115 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om erhvervsfaglig uddannelse af ikke-faglærte arbejdere.

(Lovforslaget (nr. 97) findes i tillæg A. sp. 2017, fremsættelsen i tidenden sp. 1864).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Erling Dinesen: Det foreliggende lovforslag indebærer en vis rationalisering, idet såvel loven om støtte til omskoling som loven om beskæftigelse og uddannelse af unge optages i loven om uddannelse af specialarbejdere. Det bliver efter lovforslaget den fremtidige betegnelse for denne uddannelse.

Det havde måske nok været hensigtsmæssigt, om alle arbejdsmarkedsuddannelser havde været med. Hermed tænker jeg på efteruddannelsesordningen, som jo virker efter nogenlunde samme retningslinjer som de andre uddannelser, men som altså er holdt udenfor. Denne ordning har været gældende i en 5-6 år, og selv om den i en vis udstrækning har forbindelse til de faglige grunduddannelser, er der alligevel tale om et vigtigt arbejdsmarkedspolitisk instrument, som der vel snart bør lovgives om. Jeg vil gerne spørge arbejdsministeren, om man har overvejelser i den henseende.

I fremsættelsestalen siger arbejdsministeren, at regeringen finder, at man bør sigte imod en fuldstændig integration af de arbejdsmarkedsuddannelser, der hører under arbejdsministeriet. Jeg vil gerne spørge: hvordan skal dette med den fuldstændige integration egentlig forstås? Betyder det alene en fælles lovgivning for de uddannelser, som nu hører under arbejdsministeriet, eller tænker man sig en fælles lovgivning, der også omfatter de faglige grunduddannelser? Det var da meget rart at få at vide, og jeg synes ikke, det klart fremgår af udtalelsen, hvad målsætningen på dette område egentlig er.

Jeg skal så føje til, at jeg ikke skal indvende noget imod den foreslåede rationalisering, idet jeg forudsætter, at der ikke sker forringelser på de to områder, hvor man nu har en selvstændig lovgivning. Jeg går ud fra, at det alene er tekniske og administrative hensyn, som tilgodeses, og at der frem-

[Erling Dinesen.]

over stilles fornødne økonomiske midler til rådighed på disse områder.

Et af de vigtigste spørgsmål i specialarbejderuddannelsesloven er den godtgørelse, som de kursussøgende skal have. Jeg kan meget vel se, at den foreslåede ordning måske er lettere at administrere. Den vil vel også betyde lidt gunstigere vilkår for lavtlønnede og arbejdsløse, som deltager i uddannelsen. Til gengæld er der så andre grupper, som vil få ringere vilkår, end de har i dag. Det vil altså sige, at det er en gruppe arbejdere, der skal betale for en anden, og det kan efter min opfattelse ikke være den endelige løsning på disse problemer. Jeg mener, at det principielt må være sådan, at ingen arbejder, der deltager i en uddannelse, som hele samfundet er interesseret i, bør lide økonomisk tab ved det. Jeg vil gerne i denne sammenhæng pege på, at det er meget beskedne beløb, der anvendes på dette felt, sammenlignet med de milliardbeløb, der anvendes til andre uddannelser.

Videre er forholdet det, at disse arbejdsmarkedsuddannelser er noget af det vigtigste, vi har, og en fortsat udbygning af dem er simpelt hen forudsætningen for, at vi kan leve op til både teknikken og konkurrencens krav, som vi vil møde dem. Jeg mener, at uddannelse af hele arbejdsstyrken også er en vigtig forudsætning for at øge produktion og velstand, så vi kan få råd til den uddannelse, der er behov for på andre områder.

Derfor tror jeg nok, at tiden er ved at være inde til en nytænkning på dette felt, og det gælder både vilkårene for deltagelse i uddannelsen og selve finansieringen, som jeg synes helt og fuldt burde være en samfundsopgave. Jeg er bekendt med, at de faglige organisationer har ønsket en forhøjelse af statens driftstilskud til skolerne fra 85 pct. til 90 pct. Det synes jeg er meget beskedent. Jeg ville finde det helt rimeligt og helt naturligt, om staten betalte hele det beløb, det drejer sig om. Det gør man jo på mange andre områder. Hvorfor skal f. eks. Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund

i løbet af ganske få år betale over 4 mill. kr. til en uddannelse af denne karakter — en uddannelse, som i høj grad er af værdi og betydning for samfundet, og en uddannelse, som i høj grad er af betydning og værdi for arbejdsgiverne? Jeg mener altså, der er grund til, at vi alvorligt overvejer disse spørgsmål, og det går jeg ud fra vi får mulighed for i det udvalgsarbejde, som nu står for.

Herudover er der stillet forslag om økonomisk støtte til specialarbejdere, der søger faglig oplæring. Det er i sin orden, navnlig hvis vi kan få noget mere at vide om, hvad støtten reelt vil gå ud på. Men også det kan vi snakke om i udvalget.

De andre, mere teknisk betonedede ting i forslaget skal jeg ikke gå nærmere ind på, dem kan vi drøfte i udvalget, og vi er parat til et positivt udvalgsarbejde om dette lovforslag.

Formanden: Der er for megen uro i salen, især i sidelokalet.

Simonsen: Med den samling af tre forskellige love om arbejdsmarkedsuddannelsen, som nu skal finde sted efter forslag i en lov om erhvervsmæssig uddannelse af specialarbejdere, har regeringen efter vor opfattelse taget et vigtigt skridt i retning af samling og forenkling af de kortere arbejdsmarkedsuddannelser, selv om man selvfølgelig må indrømme, at der endnu på en række områder er ønsker om en stærkere integration. Det er for os helt afgørende, at uddannelsesrammerne på de områder, vi her diskuterer, bliver så smidige som muligt, således at loven, som det selvfølgelig må være målet, bliver et reelt instrument i en aktiv arbejdsmarkedspolitik, og at den kommer til at virke forebyggende for den enkelte og dermed også kommer til at bidrage til en større mobilitet på arbejdsmarkedet.

Vi må vel indrømme, at de kortere arbejdsmarkedsuddannelser endnu ikke har opnået den bevågenhed, hverken hos bruger eller yder, som man kunne ønske sig. Hr.

[Simonsen.]

Erling Dinesen var i forbindelse med omtalen af de midler, der går til disse formål, inde på spørgsmålet om, hvad der blev investeret på andre uddannelsesområder. Jeg tror, det er meget afgørende, at vi gør os klart, at vi i de kommende år kommer til at diskutere såvel de faglige grunduddannelser som de kortere arbejdsmarkedsuddannelser på en langt mere intensiv måde, end tilfældet er i dag, idet der herved er tale om en højnelse af det almindelige uddannelsesniveau, som ikke alene har en stor samfunds- og erhvervsøkonomisk betydning, men i allerhøjeste grad også har betydning for den enkeltes mulighed for at blive tilfreds med det arbejde, han har på en virksomhed.

Vi er endnu for tilbøjelige til f. eks. at benytte disse uddannelser til løsning af akutte problemer, f. eks. i forbindelse med en arbejdsløshedssituation. Det er naturligt, at disse ting kommer ind som et vigtigt instrument, men jeg tror, at det er endnu vigtigere, at vi efterhånden lærer at benytte disse uddannelsesområder som en forebyggende form for uddannelse med henblik på, at mennesker i videst muligt omfang skal undgå at komme i en arbejdsløshedssituation. I et samfund med fuld beskæftigelse ligger her, som det tidligere er påpeget bl. a. gennem en OECD-rapport, en af nøglerne til større produktivitet, og man kan føje til: også en større menneskelig sikkerhed for den enkelte.

Som ministeren nævner i sin fremsættelse, bør den fuldstændige integration afvænt en reform af de faglige grunduddannelser. Da vi ved, at denne reform heldigvis er nært forestående, kan vi være enige heri, idet også vi betragter det som særdeles væsentligt, at vi når frem til at se de kortere arbejdsmarkedsuddannelser i sammenhæng med de faglige grunduddannelser.

Ser vi nærmere på de enkelte kapitler, vil jeg gerne om uddannelse af specialarbejdere sige, at vi er enige med arbejdsministeren i, at vi så snart som muligt bør nå frem til, at arbejdsformidlingen overtager anvisning til de forskellige uddannelsesaktiviteter. Det er efter vor mening en mangel, at det ikke sker allerede nu, men det er selvfølgelig et argument, at arbejdsformidlingen med den korte tid, den har haft til at etablere sig, ikke er

tilstrækkelig udbygget til at påtage sig denne opgave. Det er meget svært at vurdere, hvornår det egentlig bliver tilfældet, og man kan vist ikke undlade at have en vis fornemmelse af, at når vi ikke foretager integration på dette område på nuværende tidspunkt, hænger det sammen med en vis træghed i det almindelige organisationsmønster her i samfundet. Tilbage står i hvert fald for os som det absolut væsentlige, at systemet først kan komme til at virke effektivt, når det organ, der har ansvaret for stillingsformidlingen, også får mulighed for at administrere kursusaktiviteten. Først på det tidspunkt vil der efter min opfattelse blive tale om en virkelig aktiv arbejdsmarkedspolitik.

De nye regler om ydelse af godtgørelse under uddannelse opfatter vi som mere retfærdige og stimulerende end de eksisterende. Hr. Erling Dinesen var inde på, at der måske var visse grupper, der knap fik så meget som før, medens andre fik en bedre placering. Nu er det jo meget teknisk betonet, dette her, og vi kan få lejlighed til i udvalget at gå virkelig til bunds i disse ting. Men vi ser i hvert fald som noget meget vigtigt i det forslag, ministeren her er kommet med, at mennesker, som har en god beskæftigelse og en relativt god indtjening, i højere grad bliver animeret til at få en uddannelse, og skal vi nå frem til det forebyggende system, som jeg var inde på før, må det være noget helt afgørende.

Omskolingsaktiviteten skal ifølge lovforslaget fortsat være et forsøgsområde, og det er nok også rimeligt. Men jeg vil gerne føje til, at erfaringen allerede i dag siger os, hvad det vel også har været lovens hensigt, at der først og fremmest er tale om gruppetilbud, medens mulighederne for den enkelte, når det drejer sig om omskoling, ikke er ret omfangsrige. Jeg tænker her først og fremmest på de selvstændige, det være sig butiksdrevende, landmænd osv., som må gå fra deres forretning eller deres landbrug og søge over i industrien; det kan være vanskeligt for disse mennesker, sådan som omskolingsloven fungerer i dag, at få reelle muligheder for en virkelig omskoling.

Hvad angår afsnittet om den særlige erhvervsforberedende uddannelse, er vi enige i arbejdsministerens bemærkninger om, at uddannelsen af ikke-faglærte allerede i dag

[Simonsen.]

— heldigvis — er så differentieret, at baggrunden for det her nævnte kapitel er blevet væsentlig mindre. Men som sagt vil det være rimeligt, som ministeren har foreslået, at vi fortsætter med aktiviteten endnu en årække som et forsøgsområde.

Efter denne sammenkobling får vi altså nu en lov for de kortere arbejdsmarkedsuddannelser, som er mere rationel, og som har mulighed for at gøre systemet mere smidigt. Men jeg vil gerne fremhæve, hvad også hr. Erling Dinesen var inde på, at det ville være rart i løbet af de kommende år at nå frem til at få den sidste lov med, loven om efteruddannelse af faglærte, for først den dag er der tale om, at vi har en reel samling af de kortere arbejdsmarkedsuddannelser. Jeg har egentlig svært ved at se nogen rimelig begrundelse for, at denne lov fortsat skal stå udenfor. Jeg vil gerne høre ministerens vurdering af mulighederne for i de kommende år at få denne lov indbygget i den lov, vi her behandler.

Som en konklusion på disse bemærkninger vil jeg anføre, at vi betragter bestemmelserne i lovforslaget som et væsentligt fremskridt og ser frem til en positiv udvalgsdrøftelse om de enkelte tekniske detaljer.

Robert Christensen: Det lovforslag, vi her behandler, er igen et forsøg på en rationalisering af vores lovgivning, idet vi nu fører tre love sammen i én lov, nemlig lovene om ikke-faglærtes uddannelse, om omskoling og om uddannelse af unge. I venstre mener vi, at disse tre problemer er så beslægtede, at det er forsvarligt at føre dem sammen i én lov, og vi kan sådan set give tilslutning til det. Men jeg har dog en betænkelighed, idet det nu kommer til at se ud, som om omskolingen i et kapitel med et par paragraffer kan blive et appendix til uddannelse af ikke-faglærte. Det kan ikke være meningen, at det skal være sådan. Det kunne lige så godt have været omvendt. Vi ønsker og tror, at man ved denne sammenkøring i én lov får større og ikke mindre muligheder for at løse problemerne, også omskolingsproblemerne.

Ændringen af tilskuds- og godtgørelsesreglerne for folk, der deltager i disse uddannelser, kan jeg på forhånd give tilslutning

til, idet der heri ligger en opmuntring til de lavest lønnede til, så vidt det er muligt, at søge kurser til videre uddannelser og til optræning. Vi er meget glade for denne opmuntring, idet vi i venstre har den opfattelse, at vel ikke alle, men en del af vores lavtlønsproblemer hænger sammen med manglende uddannelse. Derfor er vi særlig interesseret i, at de lavtlønnede får så god en uddannelse som muligt.

Når det er sagt, har jeg nogle bemærkninger om selve omskolingsproblemet. Vi lever jo i et samfund med en meget hurtig teknisk udvikling. Det går så hurtigt, at studerer man det nøjere, finder man ud af, at det én gang tillærte synes at have en levetid på 20-25 år. Hvis denne betragtning er rigtig, betyder det, at en meget stor del af befolkningen i hvert fald mindst én gang i tilværelsen skal skoles om. Dette lovforslag og de love, der nu findes på området, har mest taget sigte på at træne arbejdstagere op f. eks. til nye funktioner inden for de virksomheder, hvor de i forvejen er ansatte, eller give dem omskoling til et andet arbejde inden for samme eller en beslægtet virksomhed; derfor gøres det fortrinsvis på korte kursus, det mest almindelige er vel 3 ugers kursus.

Men vi må være klar over, at vi også lever i en tid, hvor der er fag, der simpelt hen dør. En del selvstændige små næringsdrivende har også så store vanskeligheder, at mange af dem kunne ønske at skifte erhverv, og ikke mindst er der en stor kategori af gifte kvinder, som ikke fik lært noget, medens tid var, som man plejer at sige, men som nu ønsker at få lært et eller andet. Derfor er vi i venstre inde på, at man inden så længe — vi forventer ikke nogen øjeblikkelig ændring — får taget det spørgsmål op, om der ikke også kan omskoles på længere kursus, dog ikke så lange, at vi dermed kommer til at konkurrere med de egentlige uddannelseslove, men af længere varighed end nogle uger. Som det virker i øjeblikket, er det i hvert fald for de selvstændige og gifte kvinder, der ikke har lært noget, sådan, at vi jo egentlig nærmest siger til dem: „Søg et job, og når I har haft det tilstrækkelig længe, sådan at I kan komme ind under lovreglerne, vil vi lære jer op til det job, I har fået.“ Det kan da godt være, at vi skal ind på at lære dem op til jobbet, inden de får det.

Nogle undersøgelser fra Danmarks Stati-

[Robert Christensen.]

stik fra 1967 til 1970, dvs. reelt 2½ år, hvis man får datoerne med, viser, at der her i landet i denne korte tid har været en tilgang af arbejdspladser på 155.000, og samtidig har der været en afgang på 105.000. Det vil sige, at der er skabt 50.000 nye arbejdspladser. Går man i enkeltheder, ser man, at der ikke alene er tale om, at folk går fra et fag, der dør, og over i helt andre fag, men at der i virkeligheden hyppigt er tale om skift inden for brancherne, inden for de enkelte storområder, og det problem løser vores nuværende lovgivning. Men de 50.000 nye arbejdspladser i denne periode er for en meget stor del besat af gifte kvinder, og deres problem såvel som problemerne ved afvandringen fra erhverv, der er i talmæssig tilbagegang, mener vi i venstre ikke loven løser i øjeblikket. Derfor vil vi gerne — jeg gentager: ikke med det samme — begynde at forberede os på, at vi efterhånden må have en bedre omskolingslov med et bredere sigte, og jeg kan ikke her tilbageholde den bemærkning, at det for samfundet sikkert vil være billigere at omskole en del dansk arbejdskraft end at modtage gæstearbejdere. Det vil i hvert fald befri os for en del af de problemer, gæstearbejderne giver anledning til.

Med disse bemærkninger vil vi gerne gå ind i et positivt arbejde i det udvalg, der nu bliver nedsat.

Erik Hansen (Ålborg amt): En del af det lovforslag, som er til drøftelse her i dag, er ikke af gammel dato, for så vidt som problemerne for ikke så længe siden har været drøftet i forbindelse med ændringer af lovgivningen. Jeg tænker her først og fremmest på det lovforslag, som vi skal behandle bagefter, og jeg tænker på uddannelse af specialarbejdere. Jeg vil gerne sige, at jeg tror nok, ministeren har trådt lidt vel varsomt — vi er nogle, som gerne havde set, at han havde gjort det lidt hårdere — når ministeren med hensyn til uddannelsen om specialarbejdere væsentligt kun har ændret på godtgørelsen, men ladet tilmeldelsesproblemet ligge indtil videre. Men lad nu det ligge. Vi har jo en vis erfaring for, at man ret hurtigt kan tage problemer op i forbindelse med arbejdsmarkedspolitikken.

Må jeg sige om godtgørelsen, at der kan

være nogle problemer i forbindelse med sattesernes højde for de enkelte arbejdsområder, men jeg synes alligevel, at selve den forenkling, som her finder sted, og forbedringen for de lavtlønnedes område sikkert vil medføre, at flere søger suppleret en uddannelse, der var mangelfuld, og det er det, lovforslaget tager sigte på.

Der bliver nu ifølge bemærkningerne til lovforslaget mulighed for, at deltidsbeskæftigede også kan få godtgørelse for supplerende uddannelse. Mulighederne for arbejdsløshedssikring for deltidsbeskæftigede har vi tidligere haft fremme i anden forbindelse, og jeg synes, at der her føjes noget til, som er værdifuldt. Fremtidens arbejdsmarked skal nok vise, at der er behov for deltidsbeskæftigede både fra arbejdstager- og arbejdsgiverside, så jeg hilser denne sidste nydannelse med stor tilfredshed.

Må jeg i øvrigt sige om den støtte til omskoling, som nu også er med i lovforslaget, at da vi første gang drøftede den i forbindelse med egnsudviklingsproblemerne, blev det vedtaget, så vidt jeg husker i samlingen 1968-69, at der over en 3-årig periode skulle bevilges 20 mill. kr. til støtte for omskoling til konkrete arbejdstilbud, og dér sigtede man nok først og fremmest på egnsudviklingsområderne. Men mit erfaringsgrundlag siger mig, at denne lovgivning, hvor den har været udnyttet — den har efter min opfattelse været udnyttet i for lille et omfang — i høj grad har virket efter sin hensigt. Man har kunnet tage folk ind, der måske, som andre har været inde på, var beskæftiget inden for landbrug, handel, industri osv. som selvstændige erhvervsdrivende, så de kunne gå i gang med et produktivt arbejde, samtidig med at uddannelse fandt sted. I sig selv billiggør den jo uddannelsen, når man under selve uddannelsesperioden er med i produktionen. Men det har i høj grad også en psykologisk virkning, at man ikke som på lærlingskolerne bygger murene op og så, når man har fået dem godkendt, piler dem ned mursten for mursten. Det psykologiske, der ligger i, at også det, man frembringer i oplæringsperioden, bliver noget stedsevarende, har en værdi, tror jeg i denne forbindelse har dobbelt betydning.

Nu er det jo en forsøgslovgivning, som skal køre videre, men på et enkelt område må man nok sige, at vi ikke er helt tilfreds

[Erik Hansen (Ålborg amt).]

med det erfaringsmateriale, som er indhøstet vedrørende omskolingen. Det drejer sig først og fremmest om problemerne for de selvstændige inden for en lang række områder, hvor det ikke bare er sådan, at visse mindre selvstændige mister deres erhverv, fordi der foregår en vis destruktion af disse erhvervsgrupper, men hvor der naturligvis også finder en vis vandring sted, først og fremmest fra at være selvstændig til at blive lønmodtager, men gerne i større omfang end hidtil også overgang fra lønmodtagernes rækker til de selvstændiges. Det er nemlig, som om de selvstændige ikke har fundet sig til rette inden for forsøgslovgivningen. Adskillige har givet udtryk for, dels over for organisationerne, dels over for os enkeltvis, at de i og for sig har følt det en lille smule skuffende. Der har i for få tilfælde været muligheder for, at den selvstændige, som skulle gå ind i et andet erhverv, virkelig kunne stå i den situation, at han følte, at her stod han i et frit erhvervsvalg. Den, som skulle skifte erhverv, har oftest haft den følelse, at nu var der mulighed for at gå ind i en omskoling på dette ganske bestemte område, og så måtte han vælge det. Jeg tror, at vi her ligesom skal lidt videre; jeg tror, at der uden for landets grænser er erfaringer at hente og også et bredt erfaringsgrundlag, som vi kan tappe en hel del af.

Må jeg sige om bestemmelserne vedrørende erhvervsforberedende uddannelse af unge, at her har vi en lovgivning, som stammer fra en periode i 1930'erne, hvor der var en enorm arbejdsløshed, som i særdeleshed ramte de unge. Nu står vi i den situation, at vi må sige, at nu er 1930'ernes arbejdsløshedsperiodes problemer overstået, og nu kan vi indpasse den lovgivning, som vi gennemførte på daværende tidspunkt, i en mere moderne og aktiv arbejdsmarkedspolitik. Jeg hilser denne nydannelse, og at tiden er moden til denne nydannelse, med megen glæde og vil sige, at nu mister vi altså Klosterrheden — gården derovre, som har gjort et arbejde for de unge — og Stensbæk, der går over til at blive specialarbejderskoler. Tilbage har vi Kofoeds træningsskole, og jeg er glad for, at der i forslaget er givet plads, sådan tror jeg jeg må forstå det, til en øget og en stabil støtte til Kofoeds træningsskole,

som er en skole, der varetager helt specielle opgaver.

Jeg vil gerne på det radikale venstres vegne sige, at vi er meget tilfredse med lovforslaget. Der kan om omskolingsproblematikken, specielt hvad angår de selvstændige, være ting at drøfte i udvalget. Der kan også være enkelte andre ting at drøfte, men jeg tror, der specielt på det område er ting, som vi må have gennemdrøftet meget nøje. Jeg vil på den baggrund gerne på det radikale venstres vegne anbefale lovforslaget.

Villy Christensen: I dette lovforslag foreslås mange redaktionelle og tekniske ændringer, men det er et lovforslag, som vi må vise megen interesse, for det er en lovgivning af væsentlig betydning ikke alene for det enkelte menneske, men også for arbejdsmarkedet og for samfundet.

I den hurtige tekniske udvikling, vi er inde i, er det meget nødvendigt, at vi hurtigt kan dygtiggøre eller omskole vores arbejdskraft i takt med den udvikling, og dertil kan nogle af ændringerne i lovforslaget medvirke, især for de gruppers vedkommende, for hvem der vil ske en forøgelse af kursusgodtgørelse, grupper, for hvem det hidtil har været en økonomisk belastning at dygtiggøre eller omskole sig, og som i forvejen havde en så lille indkomst, at deres forbrug ikke kunne skæres længere ned. Det drejer sig om de grupper, som blev ramt af spærrereglen, der gik ud på, at en person ikke under uddannelse kunne oppebære mere end $\frac{4}{5}$ af sin hidtidige indkomst.

Personlig har jeg haft mange problemer på de arbejdspladser, jeg hidtil har beskæftiget mig med, for at få folk til at tage på disse specialarbejderskoler. Mange af disse folk, jeg her tænker på, er folk, der er kommet ind ude fra landdistrikterne, deriblandt landmænd. Jeg vil med det samme sige, det er for de flestes vedkommende dygtige og stræbsomme folk, som vi er glade for på arbejdspladsen, men disse folk får i kraft af deres mangel på viden og kunnen altid det hårdeste og kedeligste job på arbejdsmarkedet, og det er som regel også til den dårligste betaling, for det er ikke den gruppe af mennesker, vi mangler, dem har vi som sagt nok af, det er specialarbejderne og de uddannede.

[Villy Christensen.]

Vi har på arbejdspladserne draget mange af disse folk med ind i arbejdet og ud fra den praktiske erfaring forsøgt at lære dem op, men det er en både dyr og langsommelig affære at lære dem op. Det er dyrt for kammeraterne, som tager dem med ind i sjakkene på enkelte arbejdspladser, hvor man arbejder i sjak, men det er også dyrt for industrien, idet mange varer går til spilde, meget bliver ødelagt, da det på de enkelte arbejdspladser er meget vanskeligt at give dem den teoretiske viden, de kan få på disse skoler. Ude på arbejdspladserne tænker man jo først og fremmest på sin indkomst.

Denne gruppe vil vi få betydeligt nemmere ved at få til at tage på specialarbejds-skole. Hidtil har det næsten været en håbløs kamp at forsøge at få dem derind, fordi deres indkomst har været lav i forvejen, og den ville falde yderligere, hvis de skulle på skole. Vi har gang på gang forsøgt det, men I kan tro, det er håbløst. De grupper har altså en større chance fremover, for mange af dem kan oppebære den indtægt, de har på arbejdspladsen i dag.

Derimod nærer jeg betænkelighed ved, at nogle af de udgifter skal bæres af de grupper, som hidtil i kraft af deres viden og dygtighed havde kunnet tjene en større løn. De må efter lovforslagets gennemførelse give afkald på noget af den kursusgodtgørelse, de hidtil har kunnet oppebære. Mange af de folk trænger vi også til at få omskolet, men de er også vanskelige at få ind på skolerne. Før i tiden var der enkelte, der måtte gå ned i indkomst, men efter det nye vil de gå endnu længere ned. Med den hurtige tekniske udvikling, vi har i dag med hensyn til de forskellige materialer, mens de tekniske maskiner bliver mere og mere indviklede, kræves der en specialuddannelse, men de folk vil som sagt meget nødig gå på skole, fordi de derved vil gå ned i indtægt, og de har lagt et budget ud fra de indkomster, de hidtil har haft, og som regel er det budget lagt meget stramt.

Derfor så jeg gerne, om vi i et udvalg kunne finde frem til en løsning på det problem, så de mennesker ikke skal have de tab, for det er som sagt til skade for samfundet fremover.

Det andet væsentlige punkt i lovforslaget,

jeg hæfter mig en del ved, er § 16 vedrørende særlig erhvervsforberedende uddannelse for unge, hvis stk. 1 lyder:

„Arbejdsministeren kan iværksætte eller støtte erhvervsforberedende uddannelse for unge arbejdsledige mellem 18 og 25 år i det omfang, sådan erhvervsforberedelse ikke kan iværksættes i henhold til anden lovgivning.“

Det er en bestemmelse, der virker meget interessant, men det er muligvis bedre at drøfte denne bestemmelse grundigt i et udvalg. For vi må indrømme, at vi i dag har en stor gruppe af unge, som meget vanskeligt kan finde deres ståsted i det bestående samfund. Personlig har jeg nu gået blandt slumstormerne i Projekt Hus i 3 måneder i al min fritid om aftenen. Disse mennesker mangler en støtte. De har mange gode ideer, men de døjer med at iværksætte dem. De døjer med at finde sig et ståsted. Projekt Hus burde hjælpe med til det, men det virker ikke efter sin hensigt. Det er muligt, at ministeren igennem en lovgivning som denne kan være med til at støtte nogle af de unge — altså ud over den lovgivning, vi har i dag — og jeg tror, der er meget at høste blandt de unge mennesker.

Vi i socialistisk folkeparti er velvilligt indstillet over for dette lovforslag og vil være med til at behandle det godt i et udvalg.

Kjær Rasmussen: Man kan ikke påstå, at regeringen lægger skjul på hensigterne med dette lovforslag. Arbejdsministeren siger ganske tydeligt i sin fremsættelsestale, at det, sagen drejer sig om for øjeblikket, er at få overflyttet arbejdere til eksportsektoren. Endvidere at regeringen er enig med det arbejdsmarkedspolitiske udvalg, når dette udtaler, at for at denne overflytning til eksportsektoren kan finde sted, må staten sidde på et stærkt arbejdsformidlings- og omskolingsapparat. Ja, ikke nok med det, staten må sikre, at de fornødne økonomiske ressourcer er til rådighed for arbejdsmarkedspolitikken.

Nu er det ikke undgået VS' opmærksomhed, at produktionsapparatet her i landet er i privat eje, og det, vi derfor hæfter os ved, er ministerens megen tale om, at det offentlige, altså staten, skal stille et serviceapparat til rådighed for dette private erhvervsliv

[Kjær Rasmussen.]

ganske gratis. Meningen med det foreliggende lovforslag er altså at tage nogle skridt henimod etableringen af et sådant effektivt serviceorgan, hvor den af VS så stærkt kritiserede offentlige arbejdsformidling skal spille den væsentligste rolle.

Imidlertid er dette forslag ikke det eneste i sin art. Vi er igennem de seneste par år blevet præsenteret for et stadig stigende antal lovforslag, hvis hovedprincip har været, at det offentlige, og det vil sige skatteyderne, skulle yde og det private erhvervsliv nyde. Denne udvikling fører os hen til spørgsmålet: hvilken rolle har den kapitalistiske stat egentlig? Det, vi oplever i øjeblikket, er så afgjort, at staten først og fremmest har til opgave at varetage privatkapitalens økonomiske interesser, og som følge heraf bliver staten ude af stand til at sikre lønarbejdernes sociale behov. Ja, vi har netop set, hvordan regeringen gennem sine spareforslag har ramt den jævne befolkning allermest.

Hertil kan man sige: Ja men dette forslag går netop ud på at yde støtte til erhvervsmæssig uddannelse af ikke-faglærte, støtte til omskoling og støtte til erhvervsmæssig uddannelse af unge. Og så kan man føje til: at det kan der vel ikke være noget odiøst i. Når man tænker på, hvad jeg sagde før om staten som den glade giver, så kan der være betænkeligheder forbundet med selv et forslag af denne art. For man må huske på én ting: Det er ikke for arbejdernes blå øjnes skyld, at man videreuddanner dem eller omskoler dem. Det er så sandelig først og fremmest, fordi erhvervslivet har behov for det. Vi finder det væsentligt at slå dette fast, inden det kommer til at hedde sig, at her er tale om arbejdervenlig politik. Nej, der er tale om arbejdsgivervenlig politik.

Imidlertid kan vi i vores parti ikke se bort fra den kendsgerning, at vi lever i et kapitalistisk samfund, hvor dette at have uddannelse undertiden kan føre til bedre materielle kår, forstået på den måde, at man eventuelt vil kunne opnå højere løn. Og det er heller ingen hemmelighed, at de lavtlønnede findes i netop de grupper, vi her taler om, og at de lavtlønnedes eneste chance for at opnå højere løn i det kapitalistiske samfund er en bedre uddannelse. Generelt må vi sige, at uddannelsesmulighederne for disse

grupper er for dårlige. Vi vil gerne være med til at gøre dem meget bedre og meget bredere på en sådan måde, at den uddannelsessøgende arbejder gives mange flere muligheder, end han har og vil få, også efter det forslag, der ligger her på bordet.

Vi må altså sige, at vi finder lovforslagets grundlag forkert, fordi det primært er kapitalens behov, der tilfredsstilles. Vi må endvidere sige, at uddannelsesstilbuddet er for snævert. Vi erkender, at der falder lidt af til arbejderne, det kan ikke benægtes, men vores indtryk af hele komplekset må alligevel blive noget i retning af, at når det regner på præsten, så drypper det på degen, og det er ikke just til at falde i svime over, hvad man her foreslår. Men vi mener altså ikke, at det er et kompleks, vi sådan uden videre og firkantet kan afvise. Vi vil med megen interesse vente på, hvad udvalget når frem til af forbedringer.

Hanne Reintoft: Jeg skal kun knytte nogle enkelte bemærkninger til dette lovforslag. Det er som nævnt resultat af et udvalgsarbejde, som igen er resultat af de strukturændringer, der har fundet sted i vores samfund.

Der arbejder stadig væk et udvalg om uddannelse af specialarbejdere, og der vil komme nye ændringer, nye krav og nye forventninger, og jeg håber, ministeren vil være klar over, at denne lov snart må til revision igen, når dette udvalgsarbejde er slut.

Jeg synes, der er fremskridt i lovforslaget, fremskridt, som det også er nødvendigt at gøre, selv om vi som sagt forventer yderligere forbedringer og udvidelser af området i fremtiden, og selv om vi nødig ser loven misbrugt til en hensynsløs omskoling af folk, der burde beskæftiges inden for deres fag og ikke omskoles på grund af en forfejlet økonomisk politik.

De nye satser for godtgørelse er et fremskridt. Med de hidtil gældende beregningsmåder betød de lave satser i landområderne tit, at byarbejderne fik en alt for ringe godtgørelse, og vi er tilfreds med, at man foretager denne udjævning mellem provins og storby.

Det er stadig beklageligt, at arbejdsledige ikke kan få lige så gunstige vilkår, da en ledighedsperiode netop ville være ideel til en

[Hanne Reintoft.]

omskoling eller til en supplerende uddannelse. Det var i og for sig nok værd at tage op nu, hvor ledigheden trods regeringens udtalelser om det modsatte stadig stiger. Jeg ved godt, at det kræver en betydelig udvidelse af kapaciteten af kursusjendomme og lærerkræfter osv., men jeg mener, at ministeren må overveje det.

Jeg vil dog gerne indskyde her, at jeg ikke deler begejstringen for, at private erhvervsvirksomheder alt for ofte driver deres egen kursusvirksomhed, selv om vi gerne ser kursusvirksomheden øget, og jeg vil foreslå, at man stadig fastholder ordet „undtagelsesvis“ i bestemmelsen om, at de private firmaer kan drive deres egne kurser.

Der er også et andet problem — det er et lille problem, men det rammer ret ubehageligt, hvor det rammer — som jeg vil anmode udvalget om at finde en løsning på og spørge ministeren, om han ikke mener det kan ordnes. For at få den højeste godtgørelse under deltagelse i kursus skal man have været beskæftiget i 4 uger i forvejen. Det forekommer ret ofte, at en mand har tilmeldt sig et sådant kursus og så bliver ledig nogle få dage inden, f. eks. på grund af vejrliget — altså et forhold, han er ganske uskyldig i. Han bliver ramt af 4 ugers reglen og kan ikke få den højeste godtgørelse. Det er en urimelig bestemmelse, der kan komme på tværs, og som af og til hindrer folk i at tage på kursus, fordi de ikke synes, de har råd, da de har budgetteret med den højeste godtgørelse. Jeg mener, det er en administrativ praksis, som man kunne overveje at ændre; det ville være en stor lettelse for en del.

Jeg har også ønske om en administrativ forenkling, der vedrører uddannelse af ungarbejderne. Som det er nu, skal deres ansøgning om skoleophold forelægges brancheudvalg og uddannelsesråd. Man ser jo ikke den pågældende her og kan ikke, som det vel er hensigten med det, tage stilling til, om han er kursusegnet. Jeg tror i og for sig, at det bare er en bureaukratisk forældet sagsbehandling, man opretholder her, et unødigt bureaukrati.

I de fleste specialarbejdergrupper har man aftaler om ungarbejdere og deres uddannelse. Det påhviler arbejdsgiveren at drage omsorg for deres teoretiske og prakti-

ske uddannelse, og vi vil derfor foreslå, at ungarbejdere uden videre kan godkendes til kurser, bare med det kriterium at det ikke strider mod arbejderbeskyttelsesloven. Jeg tror, det vil være enklere, og vil gerne høre ministerens mening om det.

Alt i alt betragter vi lovforslaget som et midlertidigt og beskedent fremskridt og vil gerne støtte det.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlggaard): Jeg vil gerne takke for den tilslutning, der er kommet til lovforslaget, vistnok fra alle sider.

Hr. Erling Dinesen var inde på, at det er små og beskedne beløb, der bruges til disse arbejdsmarkedsuddannelser, og det er i og for sig rigtigt. Det er ikke på dette felt, de offentlige budgetter tynges stærkest.

Ser man på, hvad der ydes i forbindelse med den enkelte kursusdeltagers deltagelse i disse ting, både udgifterne til den uddannelse, der foregår, og den godtgørelse, han får, og tager man yderligere i betragtning de forholdsvis korte kursusperioder, så bliver der udmålt på dette grundlag tale om en temmelig kostbar uddannelse af den enkelte sammenlignet med andre uddannelser. Dette nævner jeg som en kendsgerning, ikke som et kritikpunkt, for det må erkendes, at de uddannelser, vi her taler om, det gælder både omskoling og specialarbejderuddannelsen, er et tilbud til de personer her i landet, som samfundet vel nok har ofret mindst på på det uddannelsesmæssige område.

Hr. Erling Dinesen spurgte, hvad der ligger i tanken om en integration af arbejdsmarkedsuddannelserne, og nævnte det ønskelige i, at også efteruddannelse af faglærte optages i lovgivningen. Jeg skal til dette spørgsmål svare, at det, som jeg har i tanker, er, at efterhånden som det øvrige uddannelsessystem udbygges og forbindelseslinjerne mellem de forskellige uddannelser bliver mere og mere veltilrettelagt, så skal vi naturligvis passe på, at arbejdsmarkedsuddannelserne ikke ender med at være en øde ø i vort uddannelsessystem. Denne problemstilling må ses på baggrund ikke mindst af den udbygning af uddannelserne, som vil komme til at ske på grundlag af det kommissionsarbejde, der foregår i undervisningsministeriets udvalg om de erhvervs-

[Arbejdsministeren.]

mæssige grunduddannelser. Man er dér, så vidt jeg er orienteret, inde på tanker, som i høj grad kan føre til en samordning af grunduddannelserne og de efteruddannelsesmuligheder og videreuddannelsesmuligheder, der kan knyttes dertil.

Hr. Robert Christensen var bange for, at bestemmelserne om omskoling skulle opfattes som en slags appendix til den øvrige arbejdsmarkedsuddannelse. Det er ikke tilfældet. Når jeg foreslår omskolingsbestemmelserne optaget i den samme lov som specialarbejderuddannelser og erhvervsmæssig uddannelse af unge, så er det, fordi det lokalt i høj grad er de samme administrative myndigheder, der skal spilles på, og det er i høj grad også de samme uddannelsesfaciliteter, der skal trækkes på. Det er derfor hensigtsmæssigt at have også en lovgivningsmæssig samordning.

Hr. Robert Christensen var inde på, at tilgangen til arbejdsmarkedet i de senere år i høj grad er kommet fra kvinderne, og det er rigtigt, det vil i måske endnu større udstrækning blive tilfældet fremover. Den omstændighed, at så mange kvinder i de senere år har fundet plads på arbejdsmarkedet, viser sådan set, at vore systemer fungerer, herunder også de uddannelsesstilbud, som gives til kvinder, der søger ud på arbejdsmarkedet og altså har fundet en god beskæftigelse dér. Jeg er enig i, at der stadig må ske en udbygning, således at mulighederne bliver flere.

Hr. Erik Hansen (Ålborg amt) gjorde også nogle bemærkninger om omskolingsproblemerne og nævnte, at omskolingsaktiviteten ofte var lagt sådan til rette, at den enkelte, der søgte disse muligheder, ikke havde noget at vælge imellem, men måtte tage det, der tilbød sig, og derfor ikke havde noget egentligt erhvervsvalg. Det er nok rigtigt, når vi ser på specielt omskolingsbestemmelserne, at det stort set ligger sådan, som hr. Erik Hansen (Ålborg amt) nævner. Det ligger i, at der her er tale om en lovgivning, der er inspireret af egnsudviklingsbe-

stræbelserne, og at omskolingsaktiviteterne altså må ses i tilknytning til konkret foreliggende arbejdstilbud, ja, at selve omskolingsvirksomheden ofte tilrettelægges i samarbejde med det fremtidige arbejdssted.

Der er nævnt en række andre problemer af de ærede ordførere, som egner sig til en fortsat drøftelse i udvalg. Det gælder også den af hr. Villy Christensen nævnte problemkreds omkring den erhvervsforberedende uddannelse af unge. Jeg vil i høj grad være interesseret i den uddybning af disse spørgsmål, som også med hr. Villy Christensens bistand kan ske under udvalgsarbejdet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring. (Mobilitetsfremmende ydelser, beskæftigelse af arbejdsløse m. v.).

(Lovforslaget (nr. 98) findes i tillæg A. sp. 2053, fremsættelsen i tidenden sp. 1870).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Erling Dinesen: Det lovforslag, vi nu skal behandle, er også et forslag med mange tekniske ændringer. Der er reelt ikke så forfærdelig meget nyt i forslaget, når bortses fra, at der er tale om visse direkte forringelser af de såkaldte mobilitetsfremmende ydelser. Man kalder det strammere regler. Jeg kan nu ikke se rettere, end at der er tale om direkte forringelser på forskellige områder, og